

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון — (16×4) — 64 נקודות
פרק שני
א: — (12×3) — 36 נקודות
פרק שלישי
סך הכול — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה.
כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (64 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 16 נקודות).

1. "טובים השניים מן האחד"

א. על פי המדרש, מטרונה אחת שידכה בין עבדיה לשפחותיה בעקבות שיחה עם רבי יוסי בן חלפתא.

(1) מה היו התוצאות של השידוכים האלה?

(2) הסבר מה אפשר ללמוד ממדרש זה על הדרך ליצירת קשר בין בני זוג.

(6 נקודות)

ב. חז"ל דימו את יצירת הקשר בין בני זוג לקריעת ים סוף.

הסבר דימוי זה על פי המהר"ל. (4 נקודות)

ג. על פי הרב צבי יהודה קוק, בין האיש לאישה יש שוויון ויש שונות.

כתוב במה שווים האיש והאישה, והסבר מהי המטרה של השונות ביניהם. (6 נקודות)

2. יצר ויצירה

א. (1) לפי הרמב"ן, נגיעה של חיבה בין איש לאישה שאינם נשואים אסורה מדרבנן.

מדוע אסרו חכמים נגיעה זו?

(2) על פי מה שלמדת, הסבר טעם נוסף לאיסור נגיעה בין איש לאישה שאינם נשואים.

(8 נקודות)

ב. הרב משה פיינשטיין פסק שנסיעה באוטובוס שגברים ונשים עומדים בו בצפיפות – מותרת.

(1) מהו הנימוק של הרב פיינשטיין להיתר זה?

(2) באיזה מצב ראוי להימנע מנסיעה באוטובוס שגברים ונשים עומדים בו בצפיפות?

(8 נקודות)

3. קידושין ונישואין

- א. (1) מעמד החופה נפתח בברכת האירוסין:
 "... אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על העריות, ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חופה וקידושין..."
 ברכת האירוסין מורכבת משלושה חלקים. הסבר כל אחד מהם בלשוןך.
 (2) מדוע מקפידים שהקידושין יעשו בנוכחות אנשים רבים?
 (10 נקודות)
- ב. "האישה נקנית בשלוש דרכים..." (קידושין, פרק א', משנה א').
 (1) כתוב מה הן שלוש הדרכים שהאישה נקנית בהן.
 (2) נוהגים לקדש אישה בטבעת.
 איזו משלוש הדרכים שכתבת באה לידי ביטוי במנהג זה? הסבר את תשובתך.
 (6 נקודות)

4. בניית הבית

- א. "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח" (דברים, כ"ד, ה').
 כתוב את השאלה של הרב משה צבי נריה בנוגע למילים "שנה אחת", והסבר את תשובתו. (7 נקודות)
- ב. (1) ציין שתי דרכי התנהגות של בן זוג, בשלבי ההיכרות בין בני זוג, שיכולות להיות סימן מקדים לאופי אלים.
 (2) מדוע דינו של אדם שמכה את אשתו חמור יותר מדינו של אדם שמכה את חברו?
 (9 נקודות)

5. גירושין

- א. "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" (ערכין, פרק ה', משנה ו').
 (1) הסבר דין זה.
 (2) כתוב שני מצבים שבהם מקיימים דין זה הלכה למעשה.
 (7 נקודות)
- ב. (1) על פי חז"ל, לאחר הגירושין, על מי מן ההורים מוטלת האחריות לגדל את הבנים, ועל מי מהם מוטלת האחריות לגדל את הבנות? בתשובתך התייחס לגיל הילדים.
 (2) על פי הרב אליעזר וולדינברג ("ציץ אליעזר"), ציין מהו העיקרון שעל פיו קובעים מי מן ההורים יגדל את הילדים לאחר הגירושין, והסבר כיצד עיקרון זה מתיישב עם הקביעה של חז"ל שעליה כתבת בתת־סעיף הקודם, ב(1).
 (9 נקודות)

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני (36 נקודות)

אם למדת פרקים א'-י"א מן החוברת, ענה על שלוש מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 12 נקודות).

6. יצר ויצירה

א. הרב יצחק בר ששת (הריב"ש) דן במקרה שבו אישה התלוננה שהשכן שלה הטריד אותה.

לאישה לא היו הוכחות או עדים, והשכן הכחיש את טענותיה כלפיו.

(1) מה פסק הריב"ש בעניין העונש לשכן, ומדוע?

(2) הריב"ש קבע כמה הוראות שנועדו למנוע מן השכן להטריד אישה זו. כתוב שתי הוראות.

(8 נקודות)

ב. "והיה מחניך קדוש" (דברים, כ"ג, ט"ו) – הסבר ציווי זה. (4 נקודות)

7. מצוות עונה

א. על הפסוק "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית, ב', כ"ד), כתב הרמב"ן:

"לבשר אחד – הוולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י. ואין בזה טעם, כי גם הבהמה

והחיה יהיו לבשר אחד בוולדותיהם. והנכון בעיניי, כי הבהמה והחיה אין להם דבקות בנקבותיהן, אבל יבוא הזכר

על איזה נקבה שימצא וילכו להם".

(1) הסבר את הביטוי "והיו לבשר אחד" על פי פירוש רש"י, והסבר את הנימוק של הרמב"ן לדחיית פירוש זה.

(2) על פי הרמב"ן, מה מייחד את הקשר שבין איש לאישה?

(9 נקודות)

ב. גילויי החיבה והקרבה בין בני זוג צריכים להיות בצנעה ולא בפרהסיה. מדוע? (3 נקודות)

8. טומאה וטהרה

א. הראי"ה קוק הסביר את החשיבות של תהליך ההיטהרות: "טהרה כזאת שתישא עליה רק את תו ההיגיינה,

לא תעצור כוח לפעול את הפעולה הנפשית הזאת שהיא חותכת חיים רוחניים וקדושים לאומתנו".

(1) איזו מטרה של תהליך ההיטהרות שולל הראי"ה קוק?

(2) מהי המטרה של תהליך ההיטהרות לפי הראי"ה קוק?

(6 נקודות)

ב. ציין שתי תוצאות לא רצויות שעלולות לקרות אם בני זוג יפסקו לעצמם הלכה בענייני אישות ולא יפנו לאדם

בעל סמכות הלכתית. (6 נקודות)

9. כיסוי ראש

א. (1) הרב משה פיינשטיין פסק שאישה נשואה רשאית להקל ולגלות מעט שערות משיער ראשה. הוא הוכיח זאת מדרשת הפסוק "ופרע את ראש האשה" (במדבר, ה', י"ח).

הסבר את הוכחתו מדרשת הפסוק.

(2) בגמרא מסופר שקמחית הקפדה מיוחדת בנוגע לכיסוי ראשה.

מה הייתה ההקפדה המיוחדת של קמחית, ומה היה שכרה של קמחית בעבור הקפדה זו לפי דבריה?

(9 נקודות)

ב. הרב שלמה אבינר ציטט את הפסוק "הַנֶּזֶק יָפָה עֵינַיָּךְ יוֹגִים מִבְּעַד לְצַמָּתְךָ..." (שיר השירים, ד', א') בהקשר של הטעם לחובה של אישה נשואה לכסות את ראשה.

הסבר את הטעם לחובה זו לפי הרב שלמה אבינר. (3 נקודות)

10. שאלות קצרות

ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 6 נקודות).

א. "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות..." (תענית, פרק ד', משנה ח').

ציין שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים בימים אלה, וכתוב את הנימוק שהוזכר במשנה לאחד מן המאפיינים האלה.

ב. גבר ואישה שנוסעים לבדם במכונית, לא בשעת הדחק ולא במקום סכנה, אינם עוברים על איסור ייחוד אם מתקיימים שני תנאים. כתוב את שני התנאים.

ג. ציין שתי פעולות שהעדים צריכים לעשות במעמד החופה, והסבר מדוע עליהם לעשות פעולות אלה.

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שלישי (36 נקודות)

אם למדת פרקים א'-ו', י'-י"ד מן החוברת, ענה על שלוש מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 12 נקודות).

11. יצר ויצירה

- א. הרב יצחק בר ששת (הריב"ש) דן במקרה שבו אישה התלוננה שהשכן שלה הטריד אותה. לאישה לא היו הוכחות או עדים, והשכן הכחיש את טענותיה כלפיו.
- (1) מה פסק הריב"ש בעניין העונש לשכן, ומדוע?
- (2) הריב"ש קבע כמה הוראות שנועדו למנוע מן השכן להטריד אישה זו. כתוב שתי הוראות. (8 נקודות)
- ב. "והיה מחניך קדוש" (דברים, כ"ג, ט"ו) – הסבר ציווי זה. (4 נקודות)

12. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א. בנוגע לנדוניה שהאישה מכניסה לבית בעלה, הדין הוא שה"קרן" נשארת של האישה, והבעל זוכה ב"פירות".
- הסבר מהי "קרן" ומה הם "פירות", וכתוב דוגמה אחת שבה דין זה של הנדוניה בא לידי ביטוי. (8 נקודות)
- ב. "אסור לו לאדם שישאה את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה" (בבא קמא, פט, ע"א).
- מהו הטעם להלכה זו? (4 נקודות)

13. קרבה בין האיש לאישה

- א. על הפסוק "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית, ב', כ"ד), כתב הרמב"ן:
- "לבשר אחד – הוולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י. ואין בזה טעם, כי גם הבהמה והחיה יהיו לבשר אחד בוולדותיהם. והנכון בעיניי, כי הבהמה והחיה אין להם דבקות בנקבותיהן, אבל יבוא הזכר על איזה נקבה שימצא וילכו להם".
- (1) הסבר את הביטוי "והיו לבשר אחד" על פי פירוש רש"י, והסבר את הנימוק של הרמב"ן לדחיית פירוש זה.
- (2) על פי הרמב"ן, מה מייחד את הקשר שבין איש לאישה?
- (9 נקודות)
- ב. גילויי החיבה והקרבה בין בני זוג צריכים להיות בצנעה ולא בפרהסיה. מדוע? (3 נקודות)

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

א. הראי"ה קוק הסביר את החשיבות של תהליך ההיטהרות: "טהרה כזאת שתישא עליה רק את תו ההיגיינה, לא תעצור כוח לפעול את הפעולה הנפשית הזאת שהיא חותכת חיים רוחניים וקדושים לאומתנו".

(1) איזו מטרה של תהליך ההיטהרות שולל הראי"ה קוק?

(2) מהי המטרה של תהליך ההיטהרות לפי הראי"ה קוק?

(6 נקודות)

ב. ציין שתי תוצאות לא רצויות שעלולות לקרות אם בני זוג יפסקו לעצמם הלכה בענייני אישות ולא יפנו לאדם בעל סמכות הלכתית. (6 נקודות)

15. שאלות קצרות

ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 6 נקודות).

א. "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות..." (תענית, פרק ד', משנה ח').

ציין שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים בימים אלה, וכתוב את הנימוק שהוזכר במשנה לאחד מן המאפיינים האלה.

ב. גבר ואישה שנוסעים לבדם במכונית, לא בשעת הדחק ולא במקום סכנה, אינם עוברים על איסור ייחוד אם מתקיימים שני תנאים. כתוב את שני התנאים.

ג. "עיקר כתובה" – מהו סכום זה, ומדוע נקבע סכום זה?

בהצלחה!